

บทที่ 5

การวิเคราะห์ข้อบกพร่องการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม ของประเทศสหรัฐอเมริกา

จิรพรรณ นฤภัทร

สถาบันธรรมรัฐเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม

การเจรจาเขตการค้าเสรีไทย-สหรัฐอเมริกา สหรัฐอเมริกาได้มีการนำประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมเข้ามาเป็นประเด็นการเจรจาที่มีสาระสำคัญ คือ การกำหนดให้มีการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมของทั้งสองฝ่ายให้อยู่ในระดับสูง (High level of protection) และมีการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ (Effectively enforce environmental laws) โดยมีเหตุผลหลัก 2 ประการ คือ สหรัฐอเมริกามีสมมติฐานว่าประเทศคู่ค้าที่เป็นประเทศกำลังพัฒนามีต้นทุนการผลิตที่ต่ำกว่าสหรัฐอเมริกา เพราะผู้ประกอบการของประเทศกำลังพัฒนาสามารถผลัดภาระของต้นทุนด้านสิ่งแวดล้อมในการผลิตให้สังคมแบกรับได้ เนื่องจากการบังคับใช้กฎหมายของประเทศเหล่านี้กระทำอย่างไม่มีประสิทธิภาพ ขณะเดียวกันสหรัฐอเมริกาเห็นว่า มีโอกาสที่จะเปิดตลาดสินค้าและบริการด้านสิ่งแวดล้อมได้เพิ่มขึ้น ดังนั้นจึงเห็นว่า ในการทำ FTA ประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมไม่ได้เป็นไปเพื่อการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม แต่เป็นไปเพื่อการค้าและบริการด้านสิ่งแวดล้อมของสหรัฐอเมริกา เนื่องจากสหรัฐอเมริกายังมีการละเมิดกฎหมายคุ้มครองสิ่งแวดล้อมทั้งในประเทศสหรัฐและในประเทศกำลังพัฒนาที่สหรัฐอเมริกาเข้าไปลงทุน ดังนั้นกรณีศึกษาต่างๆที่ปรากฏในสื่อสาธารณะ

ดังนั้นในการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมการเจรจาเขตการค้าเสรีไทย-สหรัฐอเมริกา คณะผู้วิจัยเห็นว่า การศึกษาข้อบกพร่องของประเทศคู่เจรจาเป็นส่วนสำคัญเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการเจรจาต่อรอง ทั้งนี้ เนื่องจากหลักการของการเจรจาการค้าแบบทวิภาคีควรต้องยึดถือหลักความเสมอภาคและหลักความเป็นธรรมของคู่เจรจา ดังนั้นการศึกษาสถานภาพของคู่เจรจาในประเด็นที่จะนำมาเป็นเงื่อนไขทางการค้าจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะใช้ในการเจรจาต่อรอง กอปรกับการเจรจาการค้าของประเทศต่างๆที่ผ่านมาจะใช้ข้อมูลในการศึกษาวิจัยมาประกอบการพิจารณาสร้างเงื่อนไขการเจรจาต่อรอง

คณะผู้วิจัยจึงทำการศึกษาวิเคราะห์ข้อบกพร่องการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมของประเทศสหรัฐอเมริกา โดยได้รวบรวมข้อมูลจากเว็บไซต์และผลงานศึกษาของนักวิจัยในโครงการฯซึ่งเกี่ยวข้องกับประเด็นดังกล่าวนำเสนอสรุปเป็นกรณีศึกษาตัวอย่าง และสามารถสรุปข้อบกพร่องการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมของสหรัฐได้ 3 หัวข้อ คือ

1. ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความโปร่งใสของรัฐบาลสหรัฐในการบังคับใช้และการแก้กฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม
2. ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนของบริษัทเอกชนของสหรัฐที่ก่อให้เกิดผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐานที่กฎหมายบัญญัติทั้งในประเทศสหรัฐและในประเทศกำลังพัฒนา
3. ปัญหาการละเมิดสิทธิของบริษัทหรือหน่วยงานของสหรัฐที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์จากที่ดินและทรัพยากรชีวภาพ (Bioprospecting)

5.1 ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความโปร่งใสของรัฐบาลสหรัฐในการบังคับใช้และการแก้กฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

ปัญหาด้านความโปร่งใสของรัฐบาลสหรัฐมีลักษณะดำเนินการในรูปแบบการแก้ไขบทบัญญัติหรือ กฎระเบียบในระดับรัฐเพื่อเอื้อประโยชน์เฉพาะกิจให้เกิดการลงทุนของภาคเอกชนที่เป็นไปตามเงื่อนไขซึ่งกฎหมาย หรือ กฎระเบียบบัญญัติ หรือ แก้ไขขึ้นใหม่ ซึ่งลักษณะการละเมิด ส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติของท้องถิ่นที่มีความขัดแย้งกับชุมชนในท้องถิ่น ดังกรณีตัวอย่างต่อไปนี้

1. กรณีการฟ้องร้องของอัยการจากรัฐแคลิฟอร์เนีย รัฐนิวแม็กซิโก และรัฐโอเรกอนต่อรัฐบาลกลางสหรัฐเพื่อให้ยกเลิกกฎระเบียบที่บัญญัติขึ้นใหม่ซึ่งจะล้มล้างกฎระเบียบเดิม (The 2001 Roadless Area Conservation Rule) การบัญญัติกฎระเบียบใหม่นี้จะเอื้อประโยชน์ให้ธุรกิจทำไม้และธุรกิจทำเหมืองแร่ของเอกชนสหรัฐเข้ามาใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าสงวนของสหรัฐได้

บทความ : THREATS TO OUR FORESTS : ADMINISTRATION ABANDONS ROADLESS AREAS

ที่มา : www.net.org/forests/roadless.vtml

2. กรณีการเรียกร้องของสหภาพแรงงานขององค์กรด้านสิ่งแวดล้อมให้มีการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อม (federal environmental laws) เช่น The Clean Air Act และ The Safe Drinking Water Act ซึ่งการเรียกร้องครั้งนี้ถูกต่อต้านจาก The U.S. Department of Labor

บทความ : Back Door Rollback of Federal Whistleblower Protections

ที่มา : www.commondreams.org/news2005/0922-04.htm

3. กรณีการบัญญัติกฎระเบียบใหม่ของรัฐบาลกลางสหรัฐซึ่งเกี่ยวข้องกับเรื่อง Coal bed methane development, the Clear Skies Initiative และ the Healthy Forests Initiative เป็นไปเพื่อประโยชน์ของภาคธุรกิจ

บทความ : (#5) The Wholesale Giveaway of Our Natural Resources, "Top 25 Archive"

ที่มา : www.projectcensored.org/publications/2005/5.html

4. กรณีการฟ้องร้องของกลุ่มอนุรักษ์ในสหรัฐฯ (US conservation groups) ต่อสหประชาชาติในโอกาสครบรอบ 1 ปีของการผูกพันตามพันธกรณีพิธีสารเกียวโต (The Kyoto Protocol) โดยกล่าวหาว่ารัฐบาลสหรัฐฯ เป็นต้นเหตุหลักของการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในปริมาณสูงจนนำไปสู่ปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate Change) คือ ทำให้อากาศในบริเวณพื้นที่ของ Waterton-Glacier Peace National Park ซึ่งตั้งอยู่ระหว่างชายแดนสหรัฐฯ และแคนาดา มีอุณหภูมิสูงขึ้น

บทความ : Legal case against US on climate

ที่มา : www.bbcnews.com

5. กรณีการแก้ไขกฎหมาย (Tort law rule) ของรัฐบาลกลางสหรัฐฯ ซึ่งมีผลต่อการยุติการฟ้องร้องหมู่กรณีการกระทำผิดที่กระทบต่อสาธารณชนจำนวนมาก (Class action) เพื่อเรียกค่าเสียหายจากผู้กระทำผิดซึ่งส่วนใหญ่คือ ภาคธุรกิจ ถือเป็นการกระทำเพื่อเอื้อประโยชน์ทางอ้อมต่อภาคธุรกิจ

บทความ : Tort Reform : The Big Payoff for Corporations, Curbing the Lawsuits that Hold Them Accountable

ที่มา : www.democracynow.org/article.pl

6. กรณีชัยชนะของรัฐบาลกลางสหรัฐฯ ในการบัญญัติกฎหมายใหม่ (New rule regulating mercury emissions) ซึ่งจะมีผลให้บริษัทเอกชนด้านพลังงานในสหรัฐฯ สามารถซื้อสิทธิในการปล่อยก๊าซเรือนกระจก (credit) ได้มากกว่าที่จะพยายามหามาตรการลดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจก และจะนำมาซึ่งภาวะมลพิษที่อันตรายในสหรัฐฯ

บทความ : Six Senate Democrats Vote to Retain Bush Mercury

ที่มา : www.bushgreenwatch.org/mt_archives/000294.php

7. กรณีผลกระทบจากกฎหมาย (The Surface Mining Act) ที่อนุญาตให้มีการทำเหมืองถ่านหินโดยวิธีระเบิดยอดเขาเพื่อนำถ่านหินที่อยู่ข้างใต้มาใช้ประโยชน์ (Mountaintop removal coal mines) โดยไม่ได้บัญญัติให้มีมาตรการบังคับเพื่อฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติตามมา ซึ่งส่งผลทั้งต่อการทำลายระบบนิเวศของพื้นที่โดยรอบ และการทำลายชุมชนและวัฒนธรรมชาวเขาที่อาศัยอยู่ในภูมิภาคดังกล่าวมาเป็นเวลาช้านาน และยังได้กล่าวถึงตัวอย่างของ “อารยะขัดขืน” (Civil disobedience) ที่เกิดขึ้นเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ของการต่อต้านการทำเหมืองใน West Virginia ของสหรัฐฯ เนื่องจากต้องต่อสู้กับบริษัทเหมืองแร่ที่ทรงอิทธิพล

บทความ : #10 Mountaintop Removal Threatens Ecosystem and Economy, “Top 25 of 2006”

ที่มา : www.projectcensored.org/censored_2006/index.htm

5.2 ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนของบริษัทเอกชนของสหรัฐฯที่ก่อให้เกิดผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐานที่กฎหมายบัญญัติทั้งในประเทศสหรัฐฯและในประเทศกำลังพัฒนา

ปัญหาเรื่องการลงทุนธุรกิจขนาดใหญ่ของสหรัฐฯโดยเฉพาะธุรกิจด้านการขุดเจาะน้ำมัน การทำเหมืองแร่ และธุรกิจบริการขนาดใหญ่ที่สร้างผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรงให้กับประชาชนในท้องถิ่นจนเกิดกรณีพิพาทเพื่อเรียกร้องความเสียหายจากประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งกรณีปัญหาการลงทุนที่สร้างผลกระทบสิ่งแวดล้อมนี้เกิดขึ้นทั้งในประเทศสหรัฐฯและประเทศกำลังพัฒนาที่บริษัทเอกชนสหรัฐฯเข้าไปลงทุน ทั้งนี้กรณีพิพาทเหล่านี้ มักมีผู้บริหารระดับสูงของรัฐบาลสหรัฐฯและนักการเมืองเข้ามามีส่วนในการสนับสนุนการลงทุนที่สร้างผลกระทบดังกล่าว ทำให้กรณีพิพาทของประชาชนในท้องถิ่นไม่ได้รับการแก้ไขและบำบัดอย่างเหมาะสมจนเกิดเป็นกรณีพิพาทอย่างต่อเนื่อง ดังกรณีตัวอย่างต่อไปนี้

1. กรณีการเปิดอุทยานแห่งชาติให้กับบริษัทดำเนินธุรกิจท่องเที่ยวรายใหญ่ของสหรัฐฯ เข้ามาตัดทอนผลประโยชน์แบบครบวงจรรายเดียว และวิกฤตการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมที่ตามมาของอุทยาน

บทความ : 'Villains honoring villains'

ที่มา : www.workingforchange.com/article.cfm

2. กรณีผลกระทบจากการทำอุตสาหกรรมเหมืองแร่ใน North Richmond ของรัฐ California ในสหรัฐฯ ส่งผลให้ปลาที่ประชาชนในเมือง Parchester Village และ San Pablo บริโภคมีสารพิษตกค้างเป็นอันตรายต่อสุขภาพ

บทความ : Toxic Fish and Poor Communities

ที่มา : www.motherjones.com/interview/2006/03/sharon_fuller_on_seafood.html

3. กรณีอัยการของประเทศอินโดนีเซียยื่นฟ้องให้ศาลพิจารณาคดีที่กล่าวหาบริษัทสาขาในอินโดนีเซียของบริษัท Newmont ซึ่งเป็นบริษัทเอกชนสหรัฐฯ ผู้ผลิตทองคำใหญ่ที่สุดในโลก ว่าเป็นผู้นำขยะพิษมาทิ้งไว้ในบริเวณ North Sulawesi bay และยังคงกล่าวหาว่า บริษัทฯเป็นต้นเหตุที่ก่อให้เกิดมลพิษในอากาศและในทะเลรอบ Buyat Bay ซึ่งเป็นที่ตั้งของเหมืองทองคำของบริษัทฯ ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณนั้น ในการนี้ รัฐบาลอินโดนีเซียเรียกร้องให้บริษัทฯชดเชยค่าเสียหายเป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น 130 ล้านดอลลาร์

ข่าว : Indonesian Court To Start Newmont Mine Pollution Trial Early Next Month

ที่มา : www.terradaily.com/news/pollution-05j.html

4. กรณีข้อพิพาทระหว่างบริษัทเหมืองแร่ Barrick Gold ซึ่งหนึ่งในผู้บริหารสูงสุดของบริษัทฯ คือ George Bush Senior กับชุมชนเกษตรกรรมในประเทศชิลีที่อาศัยอยู่ในพื้นที่บริเวณที่จะก่อสร้างเหมืองและคาดว่าจะได้รับผลกระทบจากโครงการเหมืองแร่ขนาดใหญ่ที่มีทุนดำเนินการ 950 ล้านดอลลาร์ โครงการใช้ชื่อว่า Pascua Lama Bi-national Mining Project เกิดจาก The Additional Protocols 20 and 23 of the 16th Economic Complementarity

Agreement of negotiated between Chile and Argentina ซึ่งมีพื้นที่ดำเนินการส่วนใหญ่อยู่ในชิลี (the south-east of the city of Vallenar in the Commune of Alto del Carmen, Province of Huasco, III Region of Chile) ข้อมูลจากการสำรวจพบว่า หากโครงการดำเนินการจะต้องมีการทำลายแม่น้ำน้ำแข็ง (glaciers) ในชิลี เพื่อให้ได้แร่ทองคำ เงิน ทองแดง และสินแร่อื่นๆ ในขณะที่ชุมชนเกษตรกรชาวชิลีที่คัดค้านกล่าวว่า การทำลายแม่น้ำน้ำแข็งซึ่งเป็นต้นกำเนิดของแม่น้ำหลัก 2 สายที่หล่อเลี้ยงชุมชนในบริเวณนั้นจะส่งผลให้เกิดการปนเปื้อนของสารพิษในแม่น้ำทั้ง 2 สายดังกล่าว ทำให้น้ำไม่เหมาะจะนำมาบริโภคและใช้ในการกสิกรรมซึ่งเป็นรายได้หลักของชุมชนบริเวณดังกล่าวอีกต่อไป และยังไม่พูดถึงผลกระทบที่มีต่อสภาพแวดล้อมที่ถูกทำลายไป

บทความ : Urgent Action : Campaign against Barrick Gold's Pascua Lama mining project and the “moving” of two glaciers

ที่มา : www.miningwatch.ca

5. เบื้องหลังการลงทุนของบริษัทน้ำมันที่ใหญ่เป็นอันดับของสหรัฐฯ 2 รองจาก ExxonMobil คือ บริษัท ChevronTexaco ซึ่งสร้างผลกระทบวงกว้างทั้งด้านสิ่งแวดล้อม สิทธิมนุษยชน และการเมืองในสหรัฐฯ และประเทศกำลังพัฒนาต่างๆ ทั่วโลก เช่น ในแอฟริกากลาง และตะวันตก และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมในสหรัฐฯ

5.1 เมือง Richmond รัฐ California ซึ่งประชากรส่วนใหญ่เป็นคนผิวสี

บริษัท ChevronTexaco มีโรงกลั่นน้ำมันในเมือง Richmond ที่ปล่อยสารพิษซึ่งในทางการแพทย์พิสูจน์แล้วว่า สารพิษที่โรงกลั่นปล่อยออกมามีผลต่อการเกิดมะเร็ง ต่อการเกิดของทารก และเป็นต้นเหตุต่อปัญหาสุขภาพต่างๆ โดยขณะนี้ชุมชนในเมือง Richmond ได้ยื่นข้อเรียกร้องต่างๆ ต่อบริษัท เช่น Meaningful Industry Safety Ordinance เพื่อปกป้องคนงานของบริษัทและชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นจากโรงกลั่น Compensation for Health impacts to Richmond Residents เป็นต้น รัฐ Alaska ในฐานะเป็น frontline of extraction ซึ่งได้รับผลกระทบจากฐานขุดเจาะน้ำมันของบริษัท ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม สิทธิมนุษยชน และการเมืองในประเทศกำลังพัฒนา

5.2 โครงการวางท่อส่งน้ำมันในทวีปแอฟริการะยะทาง 620 ไมล์ The Chad-Cameroon pipeline ซึ่งเป็นโครงการที่ใหญ่ที่สุดในแอฟริกา เกิดจากการลงทุนร่วมระหว่าง บริษัท ChevronTexaco บริษัท ExxonMobil และบริษัท Petronas

5.3 โครงการ The Chevron-led West African Gas Pipeline (WAGP) เป็นโครงการขุดเจาะหาแก๊สธรรมชาติจาก Niger Delta ในประเทศ Nigeria เพื่อนำไปใช้เป็นเชื้อเพลิงให้กับเหมืองทองคำในเมือง Ghana ซึ่งเหมืองดังกล่าวทั้งสารพิษสู่ชุมชนโดยรอบ

5.4 โครงการขุดเจาะน้ำมันจาก Niger Delta ในประเทศ Nigeria ของบริษัท ChevronTexaco ที่ได้รับการต่อต้านจากชุมชนท้องถิ่น โดยชุมชนกล่าวอ้างว่า การเข้ามาลงทุนของบริษัท ChevronTexaco ได้ทำลายระบบเศรษฐกิจดั้งเดิมของชุมชนลง

บทความ : ChevronTexaco- Polluting You and the Planet

ที่มา : www.moles.org/ProjectUnderground/motherlode/chevron/wto2001_no...

5.3 ปัญหาการละเมิดสิทธิของบริษัทหรือหน่วยงานของสหรัฐที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์จากที่ดินและทรัพยากรชีวภาพ (Bioprospecting)

ปัญหาเรื่องการใช้ประโยชน์ที่ดินและทรัพยากรชีวภาพของบริษัทหรือหน่วยงานของสหรัฐเกิดจากการลงทุนธุรกิจขนาดใหญ่ของสหรัฐโดยเฉพาะธุรกิจด้านการเกษตร และธุรกิจยา โดยไม่มีการแบ่งผลประโยชน์ให้กับประชาชนในท้องถิ่น และใช้เครื่องมือทางกฎหมายเพื่อละเมิดสิทธิให้นักลงทุนภาคเอกชนหรือหน่วยงานรัฐสามารถดำเนินการลงทุน หาผลประโยชน์ในเชิงธุรกิจได้อย่างเต็มที่ จนทำให้เกิดกรณีพิพาทกับหน่วยงานอิสระ หรือ ชุมชนในท้องถิ่น ซึ่งมีลักษณะการกระทำเหมือน “บุกรุก” หรือ “ การปล้น” ในขณะที่ ที่ดินและทรัพยากรชีวภาพเหล่านี้ถูกใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพของประชาชนในท้องถิ่นแบบดั้งเดิมซึ่งเป็นลักษณะของการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติเพื่อยังชีพ ดังกรณีตัวอย่างต่อไปนี้

1. The Cobell V. Norton Case :1996

การฟ้องร้องของThe Individual American Indians ในฐานะผู้ดูแลผลประโยชน์ของคนอเมริกันเชื้อสายอินเดียนแดง (the Individual Indian Money accounts holders, “IIM accounts holders”) ต่อศาลกลางของสหรัฐ (Federal Court) เรียกร้องให้ Department of Interior ของรัฐบาลสหรัฐในฐานะผู้บริหารเงินในกองทุน Indian trust funds คืนเงินทั้งหมดในกองทุนรวมทั้งเงินในส่วนที่เป็นหนี้สิน และให้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารเงินในกองทุนด้วย สืบเนื่องจากในระยะแรกของการเข้าไปยึดครองดินแดนทวีปอเมริกา รัฐบาลกลางสหรัฐสมัยนั้นได้เคยทำสนธิสัญญากับชนพื้นเมืองอินเดียนแดงที่จะปกป้องดินแดนในครอบครองของชนพื้นเมืองอินเดียนแดง ต่อมาภายหลังรัฐบาลสหรัฐเป็นเสมือนผู้พิทักษ์ทรัพย์สิน (Trustee) ของชนพื้นเมืองอินเดียนแดง โดยรัฐบาลสหรัฐจะเข้ากรรมสิทธิ์ในที่ดินของชนพื้นเมืองอินเดียนแดงโดยใช้กรรมสิทธิ์ที่ได้นั้นไปเก็บเกี่ยวผลประโยชน์ในนามของชนพื้นเมืองอินเดียนแดง ซึ่งผลประโยชน์ที่ได้ในรูปเงินตราจะถูกสะสมไว้ในกองทุน Indian trust funds จนเมื่อปี ค.ศ. 1915 และราวต้นปี ค.ศ. 1980 มีการตรวจสอบบัญชีของเงินกองทุนฯ พบปัญหาทุจริตมากมายและพบว่าเงินดังกล่าวไม่ได้คืนให้กับผู้เป็นเจ้าของเงินที่แท้จริง ซึ่งก็คือคนอเมริกันเชื้อสายอินเดียนแดง

ผลการพิพากษา : The Individual American Indians ชนะคดี แต่เวลาที่ใช้ในการต่อสู้คดีค่อนข้างนาน

ปัจจุบัน สภานิติบัญญัติของสหรัฐฯ (Congress) เข้ามาดูแลเรื่องการชำระหนี้เงินกองทุนดังกล่าวให้กับคนอเมริกันเชื้อสายอินเดียนแดง ซึ่งยังต้องติดตามเรื่องความเป็นธรรมในการชำระหนี้

บทความ : Indian Trust Fund Scandal

ที่มา : www.fcni.org/issues/items.php

2. กรณีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรชีวภาพ (Bioprospecting) ที่เข้าข่ายโจรสลัดชีวภาพ (Biopiracy)

* ตัวอย่างกิจกรรมการสำรวจใช้ประโยชน์จากทรัพยากรชีวภาพ (Bioprospecting) ในประเทศต่างๆ โดยบริษัทหรือหน่วยงานของสหรัฐอเมริกา ที่เข้าข่ายโจรสลัดชีวภาพ (Biopiracy)

บริษัท / หน่วยงาน	ทรัพยากร เป้าหมาย	พื้นที่การเก็บ	รายละเอียดการดำเนินงาน
Adheron Corp.	แบคทีเรียในทะเล และ สิ่งมีชีวิตอื่นๆ	---	ทำสัญญาวิจัยมูลค่า 5 ล้านเหรียญกับ Univ. of Maryland
American Cyanamid	พืชในที่แห้งแล้งเพื่อใช้ ป้องกันศัตรูพืชและใช้ พัฒนายา	ชิลี , อาเจนตินา, เม็กซิโก	ทำสัญญา กับ Univ. of Arizona, Institute of Biological Resources of Buenos Aires, National Univ. of Patagonia, Catholic Univ. of Chile, National Univ. of Mexico, Purdue Univ., Louisiana State Univ.
Bristol- Myers Squibb	แมลงและสิ่งมีชีวิตอื่นๆ	ป่าดิบแล้งในเขต คอสตาริกา (Guanacasta Conservation)	รัฐบาลสหรัฐอเมริกาสนับสนุนการทำ สัญญา กับ National Biodiversity Institute (InBio) ของคอสตาริกา, Univ. of Costa Rica
Bristol- Myers Squibb	พืชสมุนไพรจากป่า ฝนเขตร้อน โดยเฉพาะ Ancistrociadus (ให้สาร ต่อด้านเชื้อ HIV) และ สารต่อต้านมาเลเลีย	คาเมรูน (Korup Forest) และ ไนจีเรีย (Oban Hills Forest)	รัฐบาลสหรัฐอเมริกาสนับสนุนการทำ สัญญากับรัฐบาลของประเทศที่เป็นแหล่ง ทรัพยากรชีวภาพ โดยมีการแบ่งปัน ผลประโยชน์ แต่รายละเอียดไม่เป็นที่ เปิดเผย โดยมีองค์กรต่างๆ เกี่ยวข้องกับ โครงการ เช่น Walter Reed Army Institute of Research, Smithsonian Institute, Univ. of Yaounde ฯลฯ

* บัณฑิต เศรษฐกิจโรตัม. 2549. บทความเรื่อง “ตัวอย่างกิจกรรมการสำรวจใช้ประโยชน์จากทรัพยากรชีวภาพ (Bioprospecting) ในประเทศต่างๆ โดยบริษัทหรือหน่วยงานของสหรัฐอเมริกา ที่เข้าข่ายโจรสลัดชีวภาพ (Biopiracy)”. โครงการ “การศึกษาทบทวนด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Review) เพื่อเตรียมความพร้อมในการเจรจาเขตการค้าเสรีไทย-สหรัฐอเมริกา”

บริษัท / หน่วยงาน	ทรัพยากรเป้าหมาย	พื้นที่การเก็บ	รายละเอียดการดำเนินงาน
Bristol- Myers Squibb	พืชจากป่าเขตร้อน สำหรับอุตสาหกรรมยา และพืชที่มีไซสมุนไพรมะ เพื่อใช้เป็นพืช เศรษฐกิจ	ซูรินัม (Suriname)	รัฐบาลสหรัฐสนับสนุนการทำสัญญา โดยมีองค์กรที่เข้าร่วมเช่น Virginia Tech. Univ. of Blackburg, Missouri Botanical Garden, National Herbarium of Surinam, Bedrijf Geneesmiddelen & Conservation Intl. โดย Indigenous Peoples' Fund จะได้รับประโยชน์ แต่ผู้ได้รับ ผลประโยชน์ส่วนใหญ่กลับไม่ใช่ชน พื้นเมืองจริงๆ
Caapi Associates	พืชสมุนไพรจากป่า อเมซอน	บราซิล	ให้ผู้ยากจนในท้องถิ่นเป็นผู้เก็บและ แยกแยะพืช
Ecogen, Inc.	ตัวเบียนในไส้เดือน ฝอย สำหรับพัฒนา เป็นสารควบคุม ศัตรูพืช	มาเลเซีย	ทำสัญญาวิจัยและพัฒนาพร้อมกับ Malaysia Research and Development Institute
Ecopharm	จุลินทรีย์ที่เกี่ยวข้องกับพืช สมุนไพร	ทั่วโลก	สำรวจศักยภาพของจุลินทรีย์ที่ไม่ใช่ สาเหตุของโรคที่อาศัยพึ่งพากับพืช สมุนไพร
International Plant Medicine Corporation	พืชสมุนไพรในป่า อเมซอน	เอกวาดอร์	เป้าหมายคือ ความรู้เรื่องสมุนไพรจาก ชนพื้นเมือง รวมทั้งชาว Tagaeri
Knowledge Recovery Foundation International	รวบรวมและวิเคราะห์ ความรู้จากชนพื้นเมือง เพื่อสำรวจศักยภาพใน การพัฒนาใหม่ๆ	ผืนป่าอเมซอน และ ป่าเขตร้อนในเอเชีย	เสนอที่จะพัฒนาห้องสมุดเก็บข้อมูล อย่างดี โดยจะให้บริการเชิงพาณิชย์ ให้กับบริษัทต่างๆ

บริษัท / หน่วยงาน	ทรัพยากร เป้าหมาย	พื้นที่การเก็บ	รายละเอียดการดำเนินงาน
Martek Biosciences Corp.	สาหร่ายขนาดเล็ก สำหรับพัฒนาเป็น อาหาร ยา และสาร วินิจฉัยโรค	ทั่วโลก	บริษัท Merk & Co. เป็นผู้คัดเลือกสาร สกัดจากสาหร่ายจำนวน 1,600 ตัวอย่างของ Martek โดยบริษัท Merk จ่ายค่าตอบแทนให้กับ Martek ในการ ส่งตัวอย่างให้
Merk and Co.	เชื้อรา จุลินทรีย์ สิ่งมีชีวิตในทะเลและ พืช	ลาตินอเมริกา	ได้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากชาว Urueu- wau-wau ในบราซิล และจดสิทธิบัตร anti-coagulant จากพืชที่ได้จากชน พื้นเมืองดังกล่าว มีสัญญาร่วมมือกับ N.Y. Botanical Garden, MYCOsearch, Martek Bioscience รวมทั้ง InBio ของ คอสตาริกา
Missouri Botanical Garden	พืช (เป็นพื้นที่ขนาด ใหญ่มาก)	ทั่วโลก โดยเฉพาะ ในพื้นที่เขตร้อน	จ้างชนพื้นเมืองท้องถิ่นเป็นแรงงาน โดยทำงานร่วมกับนักพฤกษศาสตร์ชาติ พันธุ์ บริษัททำไม้และบริษัทน้ำมัน หน่วยงานนี้เป็นองค์กรที่เก็บตัวอย่าง พืชที่ใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่งของโลก แต่ ไม่ได้ใช้พืชสำหรับการวิจัยและพัฒนา โดยตรง ใช้เป็นแหล่งให้บริการตัวอย่าง แก่นักวิจัย

ที่มา : ปรับปรุงจาก RAFI. 1995. Bioprospecting and Biopiracy. RAFI Communique. September – October 1995.

จากกรณีตัวอย่างข้างต้นทั้ง 3 หัวข้อ จะเห็นว่า เป็นเรื่องการละเมิดสิทธิ์ในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ การสร้างผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของบริษัทเอกชนข้ามชาติขนาดใหญ่ของสหรัฐฯ (Transnational Corporations) ซึ่งบริษัทเหล่านี้มีฐานะการเงินและอิทธิพลในการเปลี่ยนแปลงแก้ไขกฎระเบียบ หรือ กฎหมายที่ทำให้เอื้อประโยชน์ต่อการลงทุน ซึ่งภาครัฐของสหรัฐฯมีส่วนในการสนับสนุนจนเป็นเหตุให้เกิดกรณีพิพาททั้งในประเทศสหรัฐฯและประเทศกำลังพัฒนาที่ไปลงทุน และการลงทุนของธุรกิจเอกชนขนาดใหญ่เหล่านี้มีเป้าหมายหลักเพื่อใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติในเชิงธุรกิจอย่างสูงสุด และพยายามหลีกเลี่ยงค่าใช้จ่ายหรือภาระต้นทุนด้านสิ่งแวดล้อมซึ่งจะเห็นว่าขัดแย้งกับหลักการว่าด้วยการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมที่สหรัฐฯใช้เป็นประเด็นในการเจรจาเขตการค้าเสรีไทย-สหรัฐอเมริกา